

Biscogniauxia mediterranea – опасен патоген по червения дъб в Североизточна България

Проф. д-р Маргарита ГЕОРГИЕВА, чл.-кор. д.н. Георги
ГЕОРГИЕВ, ас. Веселин ИВАНОВ, ас. Михаела ХРИСТОВА –
Институт за гората – БАН

През 50-те години на миналия век в Североизточна България е създадена система от полезащитни горски пояси върху близо 10 000 ха за поддържане на почвената влага и защита от водна и ветрова ерозия, подобряване на микроклимата и повишаване на плодородието на земеделските земи. За заселване са използвани различни дървесни видове – ясени (*Fraxinus excelsior*, *F. angustifolia*, *F. americana*), дъбове (*Quercus robur*, *Q. cerris*, *Q. rubra*), гледичия (*Gleditsia triacanthos*), акация (*Robinia pseudoacacia*), бряст (*Ulmus minor*), обикновен явор и шестил (*Acer pseudoplatanus*, *A. platanoides*).

В Североизточна България през последните години се наблюдава тенденция за продължителни периоди на засушаване през вегетационния период в резултат на неравномерно разпределение на валежите. Продължителното засушаване и високите температури създават благоприятни условия за повишаване на агресивността на биотичните агенти като гъбни патогени и насекоми ксилофаги, което оказва неблагоприятно въздействие върху полезащитните горски пояси,

намалявайки тяхната устойчивост. През есента на 2023 г. в полезащитни горски пояси от червен дъб (*Quercus rubra*) на територията на Държавно ловно стопанство „Балчик“ и Държавните горски стопанства в Добрич и Генерал Тошево са установени симптоми на некротично заболяване „овъгляване на кората“. Като причинител на заболяването е идентифициран гъбният патоген *Biscogniauxia mediterranea* (De Not.) Kuntze, което е първото съобщение за развитието на вида по червения дъб в България и Европа.

Ендофитната гъба *Biscogniauxia mediterranea* (Xylariaceae, Ascomycota) е един от най-често срещаните гъбни патогени, причиняващи загиване на дъба в страните от Средиземноморския регион в Европа, както и в страни от Азия, Африка и Нова Зеландия. Патогенът е съобщен по *Quercus suber*, *Q. ilex*, *Q. cerris*, *Q. pubescens*. Обикновено видовете от род *Biscogniauxia* се срещат като латентни патогени, атакуващи дървета, които са физиологично отслабнали в резултат на продължителни засушавания, пожари или обезлиствания

от насекомни вредители. В България *B. mediterranea* е съобщена за първи път по цер (*Q. cerris*) в Североизточна България през 1992 година. През следващите десетилетия, след продължителни засушавания, са отчетени периоди на масови съхнения на цера в резултат на развитие на заболяването. През 2021 г. гъбата *B. mediterranea* е съобщена по корков дъб (*Q. suber*) и космат дъб (*Q. pubescens*) в Югозападна България.

След установяването на първите симптоми на *Biscogniauxia mediterranea* по червения дъб в полезащитните горски пояси в Североизточна България интензивността на заболяването рязко нараства. За по-малко от една година загиването на короните на заразените дървета достига 70 – 100 %.

През май 2024 г. патогенът е регистриран в 50-годишна култура от червен дъб на територията на ДГС – Генерал Тошево, върху площ от 5.8 хектара. Патологичният процес протича много бързо и до края на юни 2024 г. цялата култура в ДГС – Генерал Тошево, напълно изсъхва.

В местата на инфекцията се появява тъмнокафява ексудация от кората, развиват се черни некрози, кората загива на ивици, а впоследствие целите дървета изсъхват. Хифите на гъбата оцветяват дървесината, формират черни линии в беловината. Плодните тела са с дължина 3 – 15 см, ширина 2 – 8 см и дебелина до 1 милиметър.

През последните две години болестта се развива бързо и причинява сериозни повреди и загиване на заразените дървета в полезащитни горски пояси и насаждения в Североизточна България. Климатичните промени към по-топли и по-сухи условия в съчетание с воден стрес на растенията гостоприемници благоприятстват разпространението на *B. mediterranea*, което може да доведе до пълно загиване и невъзможност за отглеждане на червен дъб в района. Патогенът трябва да се разглежда като сериозна заплаха за дървесния вид не само в Североизточна България, но и на други места в страната, където вече се наблюдават симптоми на заразяване по отделни дървета.

Нови книги

Носители на годишните награди за най-високи постижения на Съюза на лесовъдите в България. Проф. д-р Иван Палигоров, отговорен редактор, Светлана Бънзарова, съставител и редактор.

Съюз на лесовъдите в България, София, 2025, 48 стр.

Брошурата е посветена на стогодишния юбилей на Седмичата на гората и съдържа

кратка история на утвърждаването на високото професионално отличие „Лесовъд на годината“, с биографични данни и снимки на неговите носители в хронологичен ред. Посвещава се на всички български лесовъди, отдали своите знания, умения и професионален опит за съхраняване на зеленото богатство на България, за да остави за паметта на поколенията имената на отличените от лесовъдската колегия за най-добри професионалисти през последните близо 30 години.

В увода към изданието проф. д-р Иван Палигоров – председател на Съюза на лесовъдите в България, пише: „С решение на Управителния съвет на СЛБ от пролетта на 1996 г. е обосновано и прието да бъдат определяни и награждавани изтъкнати представители на лесовъдската колегия, които през съответната година са допринесли за развитието на горското стопанство и умножаването на горското богатство на България. Най-съществен принос за учредяването на наградата имат инж. Богдан Богданов и инж. Тихомир Томанов. През 1996 г. е връчена и първата награда „Лесовъд на годината“ на инж. Атанас Ташев от Смолян. След прекъсване от няколко години през 2001 г. е възстановено ежегодно връчване на отличието с призвор и двама, а по-късно и трима подгласници. С решение на УС на СЛБ от 2004 г. по случай 95-годишнината на Съюза е изработен и „Почетен знак на СЛБ“, с който да се удостоават избраните носители на приза.

През 2006 г. е прието да се връчва годишната награда „За цялостен лесовъдски принос“, като пръв с нея е удостоен инж. Иван Ербакамов от Несебър. Най-съществен принос за утвърждаването на наградата през годините имат проф. д.с.с.н. Димитър Коларов – председател на СЛБ в периода 2000 – 2009 г., и инж. Борис Господинов – зам.-председател на СЛБ и дългогодишен главен редактор на сп. „Гора“.

С решение на УС на СЛБ от 2011 г. е прието да се излъчва и носител на отличието „За значителен принос за популяризиране и повишаване на имиджа на лесовъдската професия“, чийто първи носител е инж. Борис Господинов.

През 2011 г. по случай Международната година на горите и във връзка с 15-годишнината от учредяването на отличието „Лесовъд на годината“ по покана на д-р инж. Димитър Вълков – „Лесовъд на годината“ за 2007 г., на територията на УОГС „Петрохан“ се провежда Първата национална среща на носителите на приза и техните подгласници. В парковото пространство на манастира „Св. св. Кирил и Методий“ в с. Бързия е залесена Алея на носителите на приза „Лесовъд на годината“.

Съгласно приетия от УС на СЛБ ред и критерии за номиниране колегията от всички краища на страната има възможност да номинира свои представители за постиженията им в съответната година или изтъкнати със своята дългогодишна дейност колеги за цялостния им лесовъдски принос. От 2013 г. се поставя изискване – номинираните да са членове на СЛБ. Имената на номинираните от дружествата на СЛБ със съответната аргументация постъпват в регионалните съвети на СЛБ. На свое заседание регионалните съвети съпоставят и подреждат с тайно гласуване номинираните на база на оценката на техния принос в съответните категории. Протоколите с решението на регионалния съвет заедно със съответната аргументация на номинираните се изпращат в офиса на СЛБ в София. Специално създадена със заповед на председателя на СЛБ централна комисия обобщава номинациите от регионалните съвети в различните категории. След задълбочено обсъждане на аргументацията и предложенията на регионалните съвети с тайно гласуване по специална точкова система централната комисия определя носител на наградата „Лесовъд на годината“ за предходната на връчването година и неговите подгласници. Определят се и носителите на наградите „За цялостен лесовъдски принос“ и „За значителен принос за популяризиране и повишаване на имиджа на лесовъдската професия“.